

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΗΧΩ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

— 11 Δεκεμβρίου 1893. —

ΤΕΥΧΟΣ Θ΄.

ΡΩΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἄλλοτε εἶχεν ἐγερωθῆ τὸ ζήτημα ἐὰν ἡ Ρωσσία ἀπετέλει μέρος τῆς Εὐρώπης. Αἰκατερίνη ἡ Β΄ ἐν τῇ περιπέσῳ αὐτῆς « Ὀδηγία διὰ τὴν Ἐπιτροπὴν, ἣτις ἐπεφορτίσθη νὰ γράξῃ σχέδιον περὶ νέου νομικοῦ Κώδικος » ἐπεδοκίμαζε τὴν ἀνάγκην τοῦ πείσαι τοὺς δημοσιογράφους τῆς Εὐρώπης, οἵτινες ἤθελον ν' ἀποκλείσωσι τὸ βασίλειον αὐτῆς ἐν Ἀσίᾳ, ὅτι « Ἡ Ρωσσία ἦν δύναμις εὐρωπαϊκὴ, προβάλλουσα ὡς ἀπόδειξιν ὅτι αἱ μεταρρυθμίσεις, ὧν Πέτρος ὁ Μέγας ἐπελάβετο ἐν Ρωσσίᾳ ἐπήνεγκον ἀποτέλεσμα ἐπιτυχέστατον, ἐναντίον μάλιστα τῶν ἠθῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀτινα δὲν συνεβιάζοντο ποσῶς μετὰ τοῦ κλίματος, ὅτι αἱ μεταρρυθμίσεις αὗται ἐπετεύχθησαν διὰ τῆς συγχράσεως διαφόρων λαῶν καὶ τῶν κατακτητῶν πλείστων ξένων ἐπαρχιῶν, καὶ ὅτι Πέτρος ὁ Α΄ εἰσαγαγὼν ἦθη καὶ ἔθιμα εὐρωπαϊκὰ εἰς λαὸν ἐπίσης εὐρωπαϊκὸν ἀπῆντησεν εὐκολίας, ἧς δὲν περιέμενεν ὁ ἴδιος ἐπίσης. »

Οὔτε Πέτρος ὁ Μέγας, οὔτε αὐτὴ ἡ Αἰκατερίνη ἡ Β΄ ἔσχον τὸν χρόνον ἢ τὰ μέσα, λεχθήτω δὲ καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἐπιστημονικὴν ἀνάπτουζιν, ἵνα κρίνωσι περὶ τῆς ἐθνικῆς συστάσεως τοῦ ρωστικοῦ λαοῦ καὶ περὶ τῶν ἱστορικῶν περιστάσεων, αἵτινες ἀλληλοδιαδόχως ἀπεμάκρυναν αὐτὴν τῆς Εὐρώπης ἢ ἤνεγκον εἰς συνάφειαν μετ' αὐτῆς.

Οὐχ' ἦττον ἡ Αἰκατερίνη κατὰ βῆθος εἶχε δίκαιον. Ὁ ρωστικὸς λαὸς εἶναι καταγωγῆς εὐρωπαϊκῆς· μελετώμενος ἐν ταῖς συστατικαῖς στοιχείοις αὐτοῦ καὶ πρὸ παντὸς ἐν τῷ ἐπικρα-

τοῦντι κυρίως στοιχείω ἀποδείκνυται ἀνήκων εἰς τὴν σλαβικὴν φυλὴν, ἥτις διήκει μέχρι τοῦ κέντρου τῆς Εὐρώπης καὶ δὴ μέχρι τῶν ὄρεων τῆς Βοημίας, ἐφαπτομένη πρὸς τὸ Δαντζίκ τῶν ὄχθων τῆς Βαλτικῆς. Ἄλλ' οἱ λαοὶ τῆς φυλῆς ταύτης ἔσχον διάφορον προορισμὸν, οἱ μὲν, ὡς ἡ Βοημία καὶ ἡ Πολωνία, υπέστησαν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γερμανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ καθολικισμοῦ, οἱ δέ, ὡς ἡ Σερβία, ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ρωσσία αὐτὴ ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ σχολῇ τῆς βυζαντιακῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τελέσασαι ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν διαφόρων λαῶν.

Ἐπάρχει παρὰ τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας λαὸς λατινικός, ὃς διατέλεσε ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ ξένην κυριαρχίαν, ἦτοι ἡ Ἰσπανία, ἀλλ' οὐδεὶς σκέπτεται νὰ θεωρήσῃ αὐτὴν ὡς ἀποτελοῦσαν μέρος τῆς Ἀφρικῆς καὶ κατατάξῃ μετὰ τῶν ἀφρικανικῶν λαῶν. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ Ἰσπανία κεχώρισται τῆς ἀφρικανικῆς ἡπείρου διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Γιβραλτάρης, ἐνῶ ἡ Ρωσσία διικνεῖται ἐν Ἀσίᾳ μὴ χωριζομένη αὐτῆς ὑφ' ὠρισμένων ἀκριβῶς γεωγραφικῶν ὁρίων.

Τὸ ἀρχικὸν κέντρον τοῦ ρωσικοῦ κόσμου ἦν ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ τοῦ Δνειπέρου καὶ τοῦ ἄνω Βόλγα, πλὴν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἠλλαξε θέσιν, μετενεχθὲν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ἐφ' ὅσον ἡ Ρωσσία ἀφωμοίου πρὸς ἑαυτὴν τοὺς φιννικοὺς λαοὺς, ὧν φυλαί τινες σπάνια ὑφίστανται εἰσέτι τὴν σήμερον, τῶν πλείστων ἐξαφανισθεισῶν ὀλοσχερῶς. Οἱ πρῶτοι Σλαῦοι, ἔλαβον τὸ ὄνομα καὶ τὴν πρώτην διοργάνωσιν αὐτῶν παρὰ σκανδιναυικῆς φυλῆς, πλὴν τὸ σκανδιναυικὸν στοιχεῖον, τὸ εἰσαχθὲν ὑπὸ τῶν Βαράγγων, ἀφῆκε ὀλίγιστα ἔχνη ἐν τῇ διανοητικῇ αὐτῶν ζωῇ. Ἐδωκεν αὐτοῖς τὸν ὄργανισμὸν πρὸς ἐκστρατείας μακρυῶν καὶ παρῶρων, τοὺς Σλαῦοις τοῦ Κιέβου νὰ ἐπιδράμωσιν ἐπὶ τοῦ Βυζαντίου, οὐχ' ἤττον τὸ Βυζάντιον ἐξεδίκησεν ἑαυτὸ διὰ τῆς ἐπιβολῆς ἐπ' αὐτῶν τῆς ἑαυτοῦ θρησκείας καὶ τῆς δημιουργίας ἀλφαβήτου καὶ φιλολογίας διὰ τοὺς ἐπιδρομεῖς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα. Καὶ ταύτην τὴν φορὰν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐπέδρασαν σφόδρα.

Ὁ προσηλυτισμὸς τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν εἶνε τὸ κύριον γεγονός, ὅπερ ἐπέδρασεν ἐν ἀρχῇ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ κατὰ τὸν μεσαιῶνα. Οἱ Νορμανδοὶ καὶ οἱ Φιλανδοὶ οὐδὲν συνεισένεγον ὡς διανοητικὸν κληροδότημα εἰς τὸν λαόν τοῦτον. Τὸ ρωσικὸν ἀλφάβητον, ὅπερ ἐκ πρώτης ὕψεως φαίνεται ἴσως μορφῆς παραδόξου, εἶνε ἀπλῆ ἀντιγραφή καὶ οὐδὲν πλέον τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, ἐπαυξήθη δὲ διὰ τῆς προσθηκῆς γραμμάτων τινῶν, ἅτινα δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Ἡ Ρωσσία λαβοῦσα τὰ βυζαντιὰ δόγματα καὶ παρὰ τῶν Βουλγάρων, οἵτινες εἶχον ἤδη παραδεχθῆ τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, τὴν μέχρι τῆς σήμερον ὑφισταμένην σλαβικὴν λειτουργίαν, ἐδημιούργησε κατὰ τὸν Ἰ. αἰῶνα ἄβυσσον μετὰ τῆς καὶ τῆς λατινικῆς Δύσεως, μείνασα ξένη εἰς τὸν νεολατικὸν πολιτισμὸν, ὃς ἦν ὁ σύνδεσμος τῶν διαφόρων λαῶν κατὰ τὸν μεσαιῶνα.

Μετὰ τῶν ὀρθοδόξων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἡ Ρωσσία ἀπετέλει ἐν Εὐρώπῃ ὅμιλον παριστῶντα ἰδιαιτέραν μορφήν πολιτισμοῦ, παραδόσεως πνευματικῆς ἰδιορρυθμοῦ. Εὐθὺς μετὰ τὴν παραδοχὴν ὑπ' αὐτῆς τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας, ἤρξατο ἀπομιμουμένη ἅπαντα τὰ πνευματικὰ ἔργα, ὑφ' ὧν συνέκειτο ἡ βυζαντιακὴ φιλολογία. Παρήγαγε χρονογραφίας, βίου ἀγίων, διδασκίας, ἀφηγήσεις περιηγήσεων εἰς τοὺς ἁγίους τόπους, κώδικας νομοθετικούς, ἀφηγήσεις εἰς τὸν πεζὸν λόγον μετεχούσας τῆς μυθιστορίας, ἐσθ' ὅτε δὲ καὶ τῆς ἐποποιίας. Πλὴν ἡ φιλολογία αὐτὴ δὲν εἶναι ἀξία περιφρονήσεως· ἡ μελέτη αὐτῆς ἀποθαινει ἐνίοτε δύσκολος, ἐπεὶ δὴ ἡ σλαβωνικὴ γλώσσα, ἐν ᾗ εἶνε γεγραμμένη διαφέρει τὰ μέγιστα τῆς σημερινῆς ρωσσικῆς γλώσσης, ἀλλ' ὁ ἑρευνητής, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἀπόκρυφα αὐτῆς ἐξέρχεται ἀποφέ-

ρων ἰκανοποίησιν ἀφειδῆ τῶν μόχθων αὐτοῦ. Τὰ χρονικά τοῦ Νέστορος ἐπέχουσι τόπον σπουδαίου-
τατον, ὡς καὶ οἱ βίοι τῶν ἁγίων Βόρις καὶ Γλιεπ καὶ τῶν πατέρων τοῦ Κιέβου· οἱ βίοι οὗτοι
δύναται ν' ἀντιπαραβληθῶσι πρὸς τοὺς ἀρίστους τῶν ὑπὸ τῶν Βολλανδιστῶν συλλεγέντων. Ἡ
διαθήκη Βλαδμηρίου τοῦ Μονομάχου εἶνε ἀντιχρῆμα Καρόλου τοῦ Μάγνου, τὸ δὲ ταξίδιον τοῦ ἡ-
γουμένου Δανιὴλ εἰς τοὺς ἁγίους τόπους (κατὰ τὸν XII' αἰῶνα) δείκνυσιν ἡμῖν τὴν κατὰ τοὺς
χρόνους ἐκείνους κατάστασιν τῆς Παλαιστίνης.

Ἡ στυγνὴ αὕτη φιλολογία εὔρισκεν ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ Ρωσσίᾳ πλειότερους ἀναγνώστας
παρ' ὅτι δύναται τις γὰ φαντασθῆ. Οἱ ἡγεμόνες ἦσαν ἐν γένει ἄνδρες λίαν ἀνεπτυγμένοι, ἴδρουν
σχολάς, ἐσχημάτιζον βιβλιοθήκας καὶ ἐποίουν οἱ ἴδιοι μεταφράσεις σπουδαίας καὶ αἱ ἡγεμονίδες
διήκουν τὸν βίον αὐτῶν ἀντιγράφουσαι χειρόγραφα. Εὐπατρίδαι φιλόμουσοι κατεγύγνοντο περὶ
τὴν σύνταξιν διαφόρων ἔργων καὶ πρὸ παντός εὐπατρίδης τις δνόματι Δανιὴλ, διέτριβε περὶ
τὴν σύνταξιν ἔργων ρητορικῶν ἐφαμίλλων τῶν ἔργων τῶν βυζαντινῶν ρητόρων Ἡ ποιήσεις
ἐξωβελίσθη μετ' αὐστηρότητος, ἐπειδὴ ἐνομιζετο λείψανον τοῦ πολυθεϊσμοῦ, ὃ λαὸς ὅμως
δὲν ἐνόει ν' ἀπόσχη αὐτῆς· ἐναντίον τῶν ἀπειλῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀναμέσον πλείστων μετα-
βολῶν καὶ εἰσβολῶν ξένων, οὗτος διεφύλαττε τὸν θησαυρὸν τῶν βυλιῶν; μακρῶν ἐπο-
ποιῶν, ἐν αἷς ζωγραφοῦνται οἱ μυθῶδεις ἥρωες Δομπρίνας Νικιτίς, Ἡλίας Μουρῶμ καὶ ἄτεροι,
ἀναγόμενοι εἰς τὴν ἐποχὴν Βλαδμηρίου, τοῦ λάμποντος Ἡλίου. (ἀκολουθεῖ)

(Ἐξ ἀναγνώσεως).

Γρ. Π. Κακάδας.

ΜΕΤΕΜΨΥΧΩΣΙΣ

Δὲν μπόρεσα ποτέ μου νὰ πιστέψω.

Κόρη ποῦ μ' ἀγαποῦσες μιὰ φορὰ,

Πῶς τάχα εἴμπορεῖ νὰ ταξειδέψω

Σ' ἄλλο ἄστρο μὲ τοῦ χάρου τὰ φτερά!

Μὰ σὰν σὲ μέγα πάλι, μαυρομιάτα,

Κρυφόρριξες μιὰ ἀχτίνα, μὲ χαρὰ

Ἐπιστεψα κ' εἶπα «τ' ἀστέρια νάτα

Ποῦ, ἴσως ξαναζήσω μιὰ φορὰ»...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Γ. ΚΑΡΒΩΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινούπολις, 27 Αὐγούστου 1893.